

L'EVOLUCIÓ COMARCAL DE LA NATALITAT

Per a l'estudi dels bateigs, s'ha disposat de les dades del 70% de les poblacions de la comarca: Abrera, Begues, Castellví, Cervelló-la Palma-Vallirana, Corbera, Martorell, Olesa, Pallejà, el Papiol, Sant Andreu, Sant Boi, Sant Climent-Viladecans, Sant Feliu, Sant Just, Santa Coloma i Torrelles. Dissortadament, no es conserven, pel que fa a l'època dels Àustria, els natalicis dels següents pobles: Castelldefels, Collbató, Cornellà, Esparreguera, Esplugues, Molins de Rei, el Prat, Sant Esteve Sesrovires i Sant Joan Despí. En conjunt, s'han documentat un total de 38.105 partides de baptisme per a tot el període.

La natalitat del Baix Llobregat presenta els alts i baixos característics de la demografia d'Antic Règim; això no obstant, es pot constatar l'existència de tres grans períodes de llarga durada, d'acord amb les fluctuacions de les mitjanes mòbils de 13 anys¹ (Gràfic I):

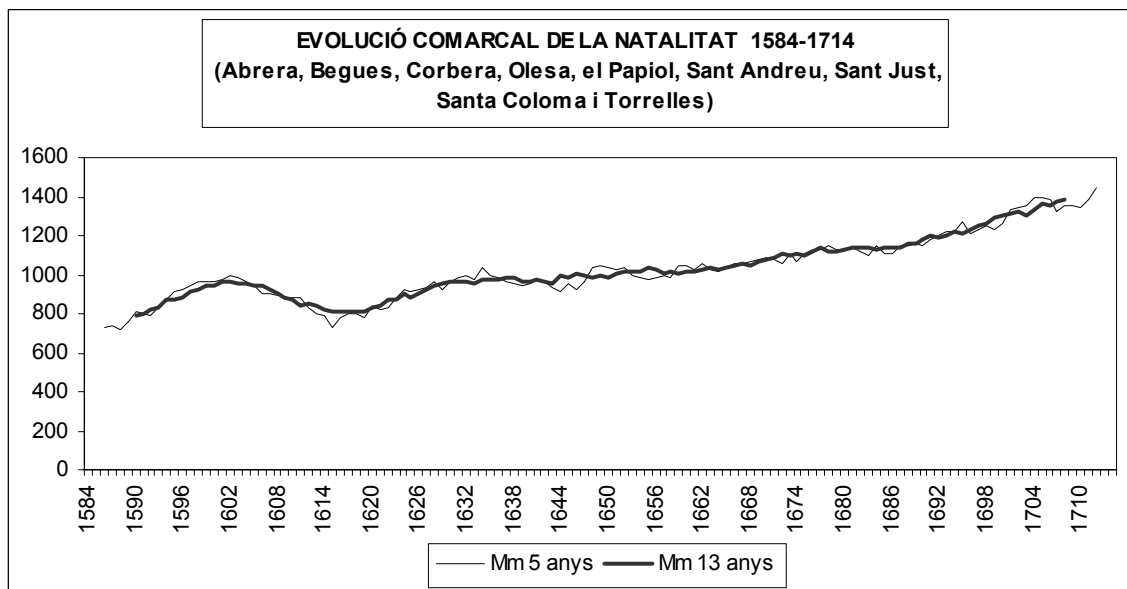
- a) Un primer període de creixement de la natalitat fins a començament de segle XVII.
- b) Una segona fase de davallada, que s'estén des dels primers anys del segle XVII fins a 1615-18.
- c) Una darrera i llarga etapa d'increment sostingut dels baptismes, manifestada en tres estadis:
 - recuperació accelerada dels nivells anteriors (fins a 1630-35);
 - augment perllongat, amb relativa tendència a l'estancament (fins als anys 1680-85),
 - creixement intens fins al primer decenni del segle XVIII, moment en què s'assoleixen els nivells màxims.

En cicles més curts, compresos a les fases anteriors i basant-se en els valors relatius de les mitjanes mòbils de 5 anys (Gràfic I), s'observa que la tendència a l'alça —manifestada en els últims quinze anys del segle XVI— ve precedida d'una davallada que es fa difícil de precisar, ja que no es disposa de dades prou fiables per als anys anteriors a 1580. La caiguda de la corba manifestada als vint primers anys del segle XVII presenta dos trams més marcats (1600-06 i 1611-15). Pel que fa a la llarga etapa d'increment, que s'ha establert anteriorment, es perceben cinc trams ben definits: un primer traç de fort creixement de la tendència, fins al primer quinquenni dels anys trenta; una fase depressiva amb fluctuacions que arribaria fins a mitjans dels anys quaranta; una tercera etapa d'intensa represa de la tendència que té el seu punt d'inflexió a la conjuntura dels anys de la gran pandèmia de pesta; un nou període d'estancament i increment molt suau, situat entre els anys cinquanta i principis dels vuitanta; i un darrer tram d'augment intens, amb dues inflexions —la primera localitzada en el context de la crisi de subsistències de finals del segle XVII i la segona situada en el marc de la Guerra de Successió— que porten a assolir els nivells màxims de

¹ En els casos en els quals s'han trobat buits puntuals, s'ha pres el determini de calcular la mitjana del número de baptismes dels dos anys anteriors i posteriors.

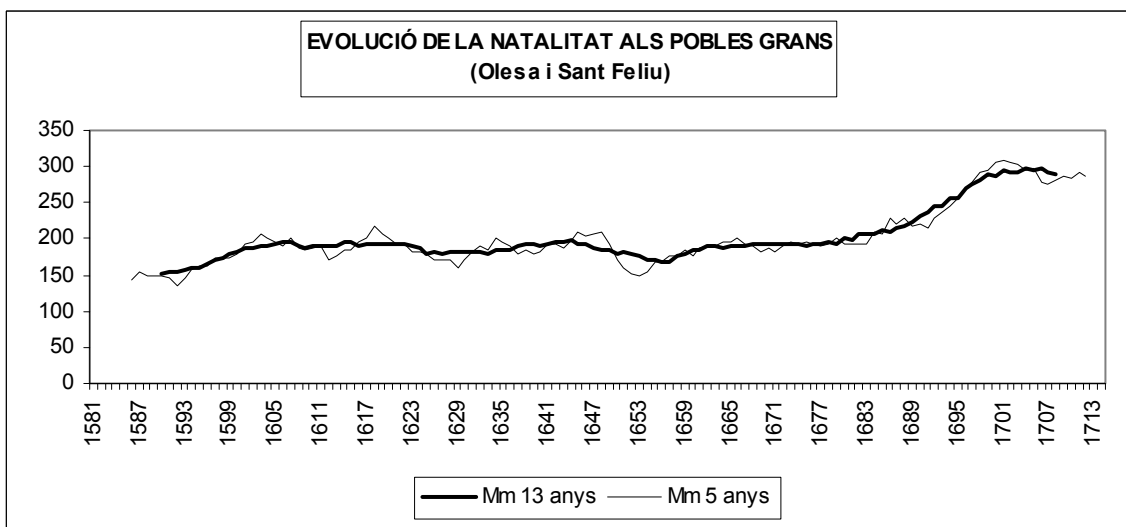
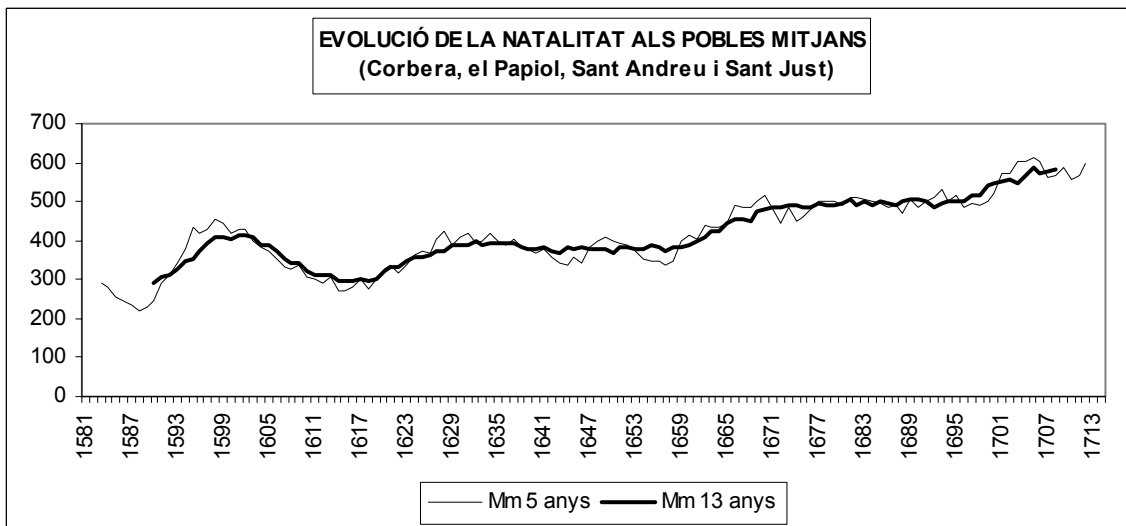
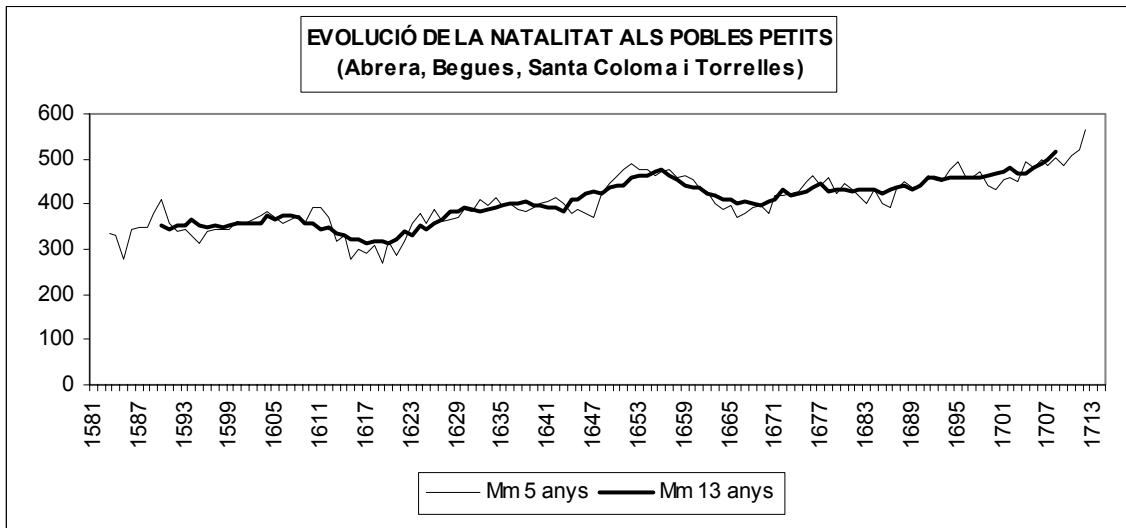
natalitat en els darrers anys del període estudiat. Val a dir, que es distingeixen set períodes crítics de la natalitat en aquesta gran etapa: 1634-38, 1641-47, 1652-58, 1662-64, 1678-86, 1695-99 i 1706-10.

Gràfic I

Per presentar una major precisió, es pot observar la tendència, en períodes llargs, de l'evolució de la natalitat dels pobles petits, mitjans i grans (Gràfics II, III i IV). Quant als pobles grans, s'aprecia la manca de la davallada dels primers vint anys del segle XVII; en canvi s'observa un llarg període d'estancament fins a mitjan anys quaranta; una curta caiguda de la tendència que arriba a finals dels anys cinquanta; i, un tram de creixement que s'accentua a partir de 1680. Els pobles mitjans sí que presenten la davallada inicial referida a la tendència comarcal, encara que el creixement posterior és més intens que a la resta d'agrupacions. El dibuix de la tendència marca un estancament als anys centrals del segle XVII, que culmina en un curt i intens creixement (1660-69). Un nou període d'estabilització de la corba esdevé constant fins als anys noranta, moment en què s'inicia un fort increment fins al final del període. En relació als pobles petits, s'observa que la fase alcista de finals del segle XVI no existeix; s'hi constaten estancament i una posterior davallada de la tendència. Entre els anys vint i els anys quaranta del XVII, el dibuix de la corba coincideix amb la gràfica general, però a partir de mitjan segle es diferencia d'aquesta per un intens creixement, als anys cinquanta, i una caiguda brusca de la tendència, als anys seixanta, quan es fa patent el "buit generacional" motivat per la incidència de la pesta, la

Gràfics II, III, IV

guerra i les crisis de subsistències –aspecte que no es detecta en els pobles mitjans i s'aprecia amb poca intensitat en els grans–. Un últim tram presenta un creixement lent però sostingut fins a principis del segle XVIII. És en aquest moment quan s'assoleixen els nivells màxims del període.

En cicles més curts –mitjanes mòbils de cinc anys– es constata, als tres gràfics, la inicial davallada que té lloc als anys vuitanta del segle XVI. De la mateixa manera es percep el creixement de finals del cinc-cents, encara que amb intensitats i cronologies diferents; en els pobles petits la inflexió es dona abans que en els pobles mitjans i grans. La posterior caiguda de la natalitat dels quinze-divuit primers anys del XVII es manifesta de forma irregular als pobles petits, coincidint amb el gràfic general als pobles mitjans i pràcticament inexistent als pobles grans. El tercer llarg tram d'increment sostingut, que s'observa a nivell global, manté un comportament similar a les tres agrupacions, malgrat que es donen algunes divergències. En els pobles grans no es percep la fase d'intensa represa de la dècada dels quaranta, ni la davallada posterior dels anys de la pesta; curiosament, la natalitat creix intensament en aquest crític període. En els pobles mitjans, l'única diferència remarcable és l'important augment que es dona entre 1655 i 1669, força més intens que a la corba general. En els pobles petits es pot deduir que l'assot de la pesta i el posterior buit generacional dibuixa una tendència a la baixa fins a l'any 1667; la qual cosa confirma la impressió que en volums de població més baixos la incidència de la trilogia de la mort influeix més negativament que en pobles més grans.

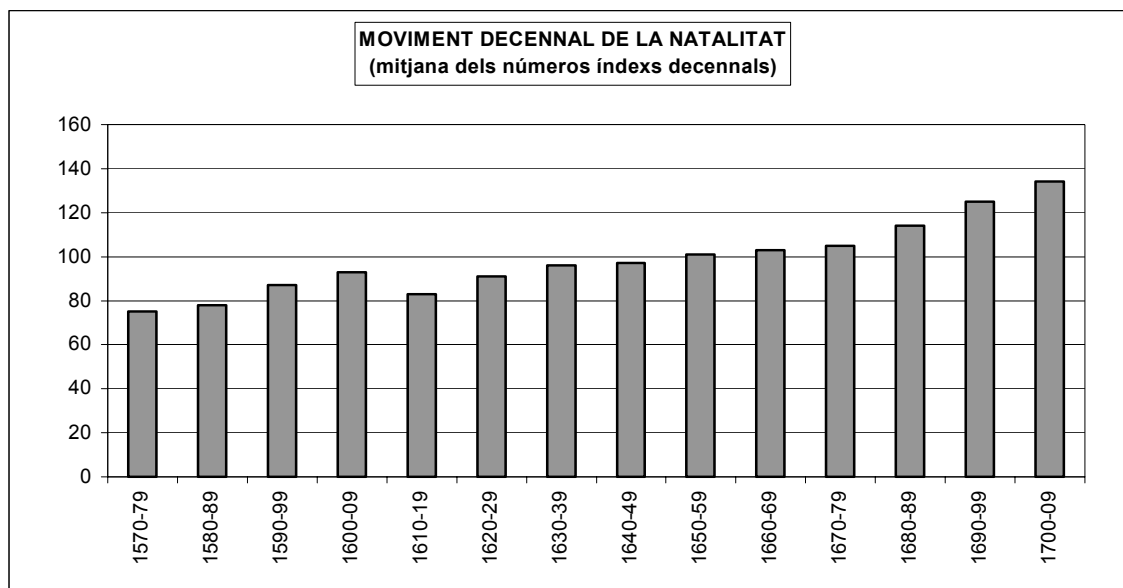
Per períodes de 10 anys, es pot constatar al Gràfic V, que es corroboren els tres grans trams assenyalats en l'evolució comarcal de les mitjanes mòbils de 13 anys: una primera fase d'increment de la natalitat, des de 1570-79 a 1600-09; una segona etapa de descens, entre 1600-09 i 1610-19, i un tercer període de creixement sostingut fins a 1700-09, en el qual s'observa amb claredat les tres subfases abans esmentades –recuperació accelerada dels nivells de baptismes entre 1610-19 i 1630-39, augment perllongat amb tendència a l'estancament fins a la dècada de 1670-79 i creixement fort de la natalitat al llarg dels últims decennis, assolint-se els nivells màxims en el període 1700-09–.

Altres autors que analitzen la tendència de la natalitat a l'època moderna presenten certes diferències amb els resultats obtinguts per al Baix Llobregat. Així, Jordi Nadal², extrapolant les dades obtingudes a onze parròquies situades al litoral, prelitoral i dues a la terra ferma, observa per a Catalunya quatre grans fases d'evolució: un primer període de *trend* alcista entre 1594 i 1625-26; una segona etapa de baixa progressiva des de 1626 a 1654; una fase de recuperació entre 1655 i 1700, amb dues acceleracions importants (1685-91 i 1696-1700), i, per últim, un nou període de retrocés de 1701 a 1711. Jordi Nadal destaca el

² NADAL, JORDI: "La població catalana als segles XVI i XVII" dins Albert Balcells i altres, *Història de Catalunya*, vol. IV, 1984, p. 57-58.

nivell mínim de baptismes –situat al voltant del 1650– i el relaciona amb el terrible impacte de l'epidèmia de pesta³. Per al Baix Llobregat, en canvi, els valors mínims del segle XVII es localitzen al voltant de 1615.

Gràfic V

Jaume Dantí⁴, utilitzant la mitjana mòbil de 13 anys observa tres fases de descens i tres de creixement de la natalitat en una sèrie conjunta de vuit parròquies del Vallès Oriental: un primer període de descens des de 1582 fins a 1605; un creixement de 1606 a 1615; una tendència a la baixa entre 1616 i 1628; un nou ascens des de 1629 fins a 1645; una altra caiguda de la natalitat de 1646 a 1658, i, finalment, una tendència a l'alça fins a finals de segle amb una estabilització entre 1670 i 1680 (darrera fase que coincideix amb els resultats aconseguits al Baix Llobregat).

Valentí Gual⁵, observa que a sis parròquies de la Conca de Barberà, per al període 1591-1710, el total de baptismes aconseguits a la darrera dècada del segle XVI, no és superat fins ben entrat el segle XVIII. Pel que fa al segle XVII, adverteix un primer tram d'estabilitat, de 1601 a 1640; un sotrac molt fort de 1641 a 1660 (perceptible també als pobles grans del Baix Llobregat); una recuperació i sortida de la crisi al decenni 1661-70; i una darrera dècada del disset que mostra el total més

³ NADAL, JORDI: *La población española (siglos XVI a XX)*, 1984, p. 44-47.

També reincideix en aquesta afirmació a *Bautismos...*, 1992, p. 252.

⁴ DANTÍ, JAUME: *Terra i població...*, 1988, p. 87.

⁵ GUAL, VALENTÍ: *Homes i estacions*, 1995, p. 7-8.

alt de la centúria. Quant al període 1701-10, la corba dels baptismes manté el creixement, encara que més atenuat.

Jordi Andreu i Antoni Simon⁶, basant-se en els sacramentaris de baptismes de Sant Just i Pastor de Barcelona, constaten una estabilització amb lleugera tendència a la baixa entre 1574 i 1610, que es trenca per donar pas a un fort i curt creixement en el quinquenni 1611-15 —màxim secular—; entre 1616 i 1676 la natalitat "disminuí progressivament fins a la dècada dels anys cinquanta i seixanta", i, finalment, des de 1677 en endavant els natalicis s'incrementen, —primer de forma moderada, després s'acceleren fins a l'any 1689, s'estanquen entre 1689 i 1697 i acaben amb un augment des de 1698 a 1703—.

Ramon Alberch i Narcís Castells⁷, basant-se en les sèries de la Catedral i de Sant Feliu de Girona, observen que la natalitat s'incrementa molt lentament l'últim quart del segle XVI (tal com succeeix a les parròquies baixllobregatines), que davalla a principis del XVII i es precipita a l'entorn de 1650. Entre 1651 i 1670 s'assoleixen els nivells mínims seculars, després s'inicia una certa recuperació que esdevindrà vigorosa de 1690 ençà.

Roser Lozano⁸ observa quatre trams diferenciats en la trajectòria de la natalitat a la Tarragona del segle XVII: el període 1598-1625, caracteritzat per una natalitat en descens suau; l'etapa 1626-61, de marcada recessió fins a assolir els nivells mínims; la fase 1662-79, que presenta un clar estancament, i l'estadi 1680-1700, de pujada continuada i ininterrompuda.

Miquel À. Martínez⁹ estudia els casos de Vilanova i la Geltrú i Sitges i observa que l'increment del nombre de bateigs es fa palès al llarg de la segona meitat del segle XVII, accelerant-se la intensitat en el creixement a partir dels anys vuitanta i fins arribar a la primera dècada del set-cents, tal com succeeix al Baix Llobregat.

James Casey¹⁰, al País Valencià, observa diferents comportaments a les viles rurals interiors (Pego, Algemesí i Cocentaina) respecte a les viles costaneres (Dénia i Alacant). L'autor afirma que la corba de baptismes assolí el punt culminant en el 1585, a totes les viles agràries; en canvi, a Alacant el creixement continuà fins a 1607; i, fins i tot, a Dénia, arribà l'any 1630. Entre 1586 i 1609, es detecta un estroncament als pobles de l'interior, mentre que a Alacant aquest es dona entre 1608 i 1619; a Dénia la tendència s'estabilitza fins a 1649. Per als pobles de l'interior, s'inicia una decadència a partir de 1610, la qual comença a Alacant a partir de 1610 i s'allarga fins al final del període estudiat.

⁶ ANDREU, JORDI I SIMON, ANTONI: "Evolució demogràfica (segles XVI i XVII)" dins JAUME SOBREQÜES (DIR.), *Història de Barcelona*, vol. IV, 1992, p. 115-119.

⁷ ALBERCH, RAMON I CASTELLS, NARCÍS: *La població de Girona (segles XIV-XX)*, 1985, p. 58-61.

⁸ LOZANO, ROSER: "Tarragona al segle XVII: aspectes demogràfics d'una població d'Antic Règim", *Pedralbes...*, 3, 1983, p. 308-311.

⁹ MARTÍNEZ, MIQUEL À.: *La població de Vilanova i la Geltrú en el segle XVIII (estudi demogràfic)*, 1987, p. 16-17.

¹⁰ CASEY, JAMES: *El regne de València al segle XVII*, 1981, p. 22-24.

José A. Salas¹¹, a Barbastro, mitjançant les mitjanes decennals, aprecia un lleu descens entre 1570-90, una alça accelerada fins a l'any 1610, una llarga davallada que, tret del període 1651-60, seria continuada, i un canvi de tendència molt suau en el darrer decenni del segle XVII. El mateix historiador, emprant les mitjanes mòbils de 25 anys, estableix cinc períodes al llarg del disset: 1610-26, de descens; 1627-43, d'estancament; 1644-54, d'ascens; 1655-80, de descens, i, finalment, 1681-98, d'ascens.

Francisco Sánchez-Montes¹² observa que a Granada la trajectòria dels natalicis tendeix a l'estancament al llarg del segle XVII, això no obstant, detalla tres fases clarament diferenciades: fins a l'any 1630, un lleuger increment; entre 1630 i 1670, una crisi central, i a partir de 1670, un nou augment.

Maria F. Carbaño¹³, en el seu estudi sobre diferents parròquies madrilenyes a l'Edat Moderna, estableix quatre períodes en l'evolució dels baptismes: creixement entre 1594 i 1630, amb una caiguda sobtada en el període 1602-06; de 1631 a 1694, "*fase estacionaria*", amb ascens entre 1670 i 1694 —ultrapassant els nivells màxims dels anys vint—, i, un darrer període de descens, des de 1695 fins al segle XVIII.

I, per acabar amb aquesta relació, Pierre Goubert¹⁴ observa al Beauvaisis que l'evolució dels baptismes presenta un creixement suau fins als anys 1640-50 i una davallada a partir dels anys 1660-70 fins a final de segle.

EL MOVIMENT ESTACIONAL

Pel que fa a l'estacionalitat comarcal, es pot observar al gràfic adjunt la mitjana mensual dels baptismes i les seves concepcions.

A destacar una major concentració de naixements en els mesos d'hivern, presentant els valors màxims al mes de febrer —aspecte coincident amb la pràctica totalitat de les parròquies analitzades—. Quant als mínims, l'estació amb menys bateigs és l'estiu, especialment als mesos de juny i juliol.

Referent a les concepcions d'aquests naixements, els mesos de més batejos correspondrien a concepcions produïdes a la primavera (abril-maig-juny), mentre que els mesos de mínima natalitat enregistrada es relacionarien amb les concepcions tardorals de setembre i octubre.

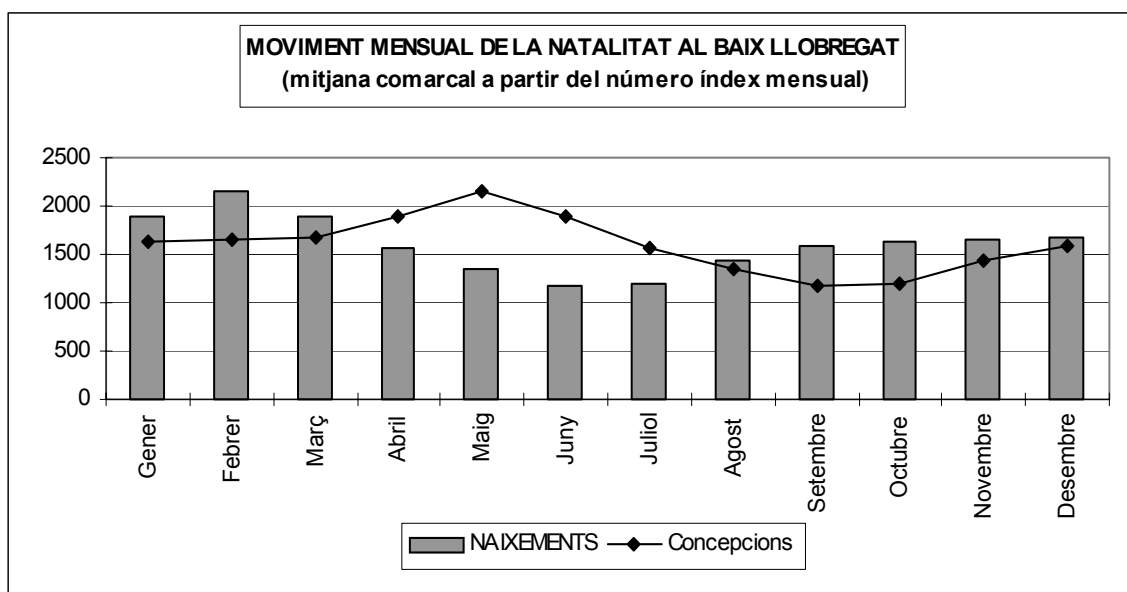
¹¹ SALAS, JOSÉ A.: *La población en Barbastro...*, 1980, p. 132-148.

¹² SÁNCHEZ-MONTES, FRANCISCO: *La población granadina en el siglo XVII*, 1989, p. 86-88.

¹³ CARBAÑO, MARÍA F.: *La población de la villa de Madrid. Desde finales del siglo XVI hasta mediados del siglo XIX*, 1987, p. 42-51.

¹⁴ GOUBERT, PIERRE: *Beauvais et le Beauvaisis de 1600 à 1730. Contribution à l'histoire sociale de la France du XVIIe siècle*, 1960, p. 612-615.

Gràfic VI

La concentració d'aquests natalicis a l'hivern es pot argumentar, potser, per l'escassa dedicació de les dones en les tasques agrícoles durant aquesta estació; d'aquesta manera, podien dedicar més temps i cura als nadons i no interferirien en el desenvolupament econòmic i laboral de la família. D'altra banda, també es podria dir que les concepcions primaverenques d'aquests baptismes, poden estar generades pel que denominariem "agitacions del capteniment primaveral". Una altra línia argumental per justificar les altes concepcions dels mesos d'abril-maig-juny, es fonamenta en la religiositat popular, tot intentant demostrar que un cop acabada la Quaresma les parelles retrobarien l'activitat sexual que "suposadament" havien d'interrompre en el període d'abstinència i penitència.

Respecte als mesos de mínima natalitat enregistrada a la comarca, juny-juliol, cal dir que estan dintre de la dinàmica social i laboral més intensa de l'activitat pagesa (sega, batuda, aixecament dels rostolls, collita de les espècies pròpies de l'estiu i sembra dels fesols, molt importants al Baix Llobregat). Les concepcions d'aquests mesos corresponen a períodes (setembre-octubre) en què els pagesos es concentren en les tasques de la recollida de la vinya, documentada en diferents indrets de la comarca, i, fins i tot, tal com diuen Pilar García i altres¹⁵ per l'èxode de jornalers cap a la comarca del Penedès.

Dintre d'aquestes tasques, el paper de la dona es fa necessari i fonamental, ja que els braços dels homes no són suficients en el curt període de temps que les condicions meteorològiques determinen que cal fer la collita. Esdevindria, doncs, evident que les famílies del Baix

¹⁵ GARCÍA, PILAR I ALTRES: "Comportamientos demográficos en torno a la fecundidad en la Abrera del siglo XVII" dins Actes..., vol. I, 1984, p. 105.

Llobregat reguleessin, si més no, el període de la concepció per evitar donar a llum a les acaballes de la primavera i començament de l'estiu.

En aquest sentit, Louis Henry¹⁶ afirma que el moviment estacional dels naixements i les concepcions sembla reflectir una sèrie de comportaments relacionats amb el clima, la religiositat i les condicions econòmiques i socials. Jordi Andreu i Antoni Simon¹⁷ incideixen en la seva anàlisi i afirmen que: "Les fluctuacions estacionals, per tant, són un dels indicadors que es constitueixen com a tret distintiu d'una estructura demogràfica determinada, i d'aquí en prové la importància". Per la seva banda, Àngels Torrents¹⁸ exposa que els factors més probables de causalitat en les concepcions estan relacionats amb la mortalitat, la nupcialitat o els treballs agrícoles; emperò, no queda gens clar la influència dels factors religiosos, excepte per al segle XVII. D'aquesta manera, el descens de les concepcions que l'autora observa a partir de juliol a Sant Pere de Riudebitlles es podria relacionar amb l'altíssima mortalitat infantil i postinfantil dels mesos de juliol, agost i setembre.

Pel que fa a les diferents tipologies de poble —petits, mitjans i grans—, els resultats que s'extreuen són prou semblants a les dades observades per al conjunt comarcal. Als pobles petits, hi ha identitat total, tant per als valors màxims com per als mínims; en els pobles mitjans, hi ha una inversió en el mes de mínima natalitat —juliol, per juny— i en el segon mes de major nombre de baptismes —març, per gener—; tal com succeeix en els pobles grans.

Miquel À. Martínez¹⁹, al seu estudi demogràfic sobre Vilanova i la Geltrú i Sitges, coincideix plenament amb els resultats obtinguts per al Baix Llobregat, observant l'existència d'uns màxims als mesos hivernals (gener, febrer i març), un reflux als mesos estiuencs (juny, juliol i agost), mentre que els mesos tardorencs i primaverals se situarien en un terme mitjà.

Valentí Gual²⁰ estudia els casos de Rocafort i Vallverd entre 1641-1700 i detecta el mínim de concepcions als mesos d'agost, octubre i novembre, mentre que el màxim es dona als mesos de juny i maig. El màxim absolut de baptismes es produïa en el mes de març, seguit molt de prop per gener, febrer i abril. Els mínims de naixements se celebraven entre maig i agost.

Jordi Andreu i Antoni Simon²¹ afirmen que les fluctuacions estacionals de les concepcions barcelonines de Sant Just i Pastor, per als segles XVI i XVII, se singularitzen per un increment primaveral i un descens a final

¹⁶ HENRY, LOUIS: *Manual...*, 1983, p. 75.

¹⁷ ANDREU, JORDI I SIMON, ANTONI: "Evolució demogràfica..." dins Jaume Sobrequès (dir.), *Història de Barcelona*, vol. IV, 1992, p. 119.

¹⁸ TORRENTS, ÀNGELS: "Actitudes públicas, actitudes privadas, 1610-1935", *Boletín...*, Any X, 1, 1992, p. 22-27.

¹⁹ MARTÍNEZ, MIQUEL A.: *La població...*, 1987, p. 60-62.

²⁰ GUAL, VALENTÍ: *Vida i mort...*, 1988, p. 26-28.

En un altre estudi, es demostra que aquests resultats també són vàlids per al conjunt de la Conca de Barberà des de finals del segle XVI en el 1700 [GUAL, VALENTÍ: *Homes i estacions*, 1995, p. 35-36].

²¹ ANDREU, JORDI I SIMON, ANTONI: "Evolució demogràfica..." dins Jaume Sobrequès (dir.), *Història de Barcelona*, 1992, vol. IV, p. 121.

de l'estiu i començament de la tardor. Els mesos de màxima natalitat són, doncs, febrer i gener, mentre que els mínims s'assoleixen al període maig-juny-juliol.

María F. Carbaño²², en el seu estudi de la parròquia de San Martín de Madrid, per al període de 1610 a 1649, obté uns màxims baptismals als mesos de març, febrer i octubre, en aquest ordre, i uns mínims als mesos de juny i juliol.

Antonio F. Cardamone²³, en el seu estudi sobre Bitonto entre 1661 i 1700, observa un màxim absolut al novembre i un mínim a juliol.

SINOPSI LOCAL DE LA NATALITAT

Aquest estudi sobre la natalitat al Baix Llobregat es completa amb un resum particularitzat de cadascuna de les parròquies analitzades. Resultaria incomplet no reflectir les dades demogràfiques locals més significatives, ja sigui a nivell anual, decennal o estacional. El recull d'aquests resultats per a cada població permet elaborar teories més generals, sense oblidar singularitats ni pobles amb comportaments demogràfics excepcionals.

ABRERA

El registre de baptismes a Abrera –Voltrera o Breda– inclou les dades de Santa Maria de Vilalba. El nombre de natalicis enregistrats a la parròquia és de 1.161, dels quals 583 són nens i 574, nenes (un 50,21% i un 49,44%, respectivament); a més, hi ha 4 baptismes indeterminats. La relació de masculinitat és de 102. El màxim anual de naixements se situa en 17 l'any 1696, localitzat a les acaballes del segle XVII; el mínim registrat es troba en el 1587, amb un únic registre. L'evolució de la tendència dels naixements presenta un primer tram d'estancament –amb alts i baixos–, entre 1572 i 1630, seguit d'un fort augment del nombre de nadons, fins a principis dels anys seixanta. Una sobtada davallada en la tendència marcarà el final dels anys seixanta i principis del setanta, per tornar a estabilitzar-se fins a començament del segle XVIII. A nivell decennal, es pot observar l'estancament del nombre de naixements durant els set primers decennis –amb les fluctuacions dels períodes 1570-79 i 1590-99–; la posterior remuntada en els decennis centrals de la centúria, assolint el màxim en el període 1650-59; la davallada subsegüent del nivell de baptismes en les dècades 1660-79, trencant l'evolució alcista de la comarca i invertint la tendència, i l'estancament final dels tres últims decennis, que no arriben a assolir els valors de mitjan segle. Quant al moviment estacional, s'observa que els mesos amb més naixements se situen a l'hivern, gener –amb 138– és el màxim i febrer –amb 121– va al darrere; també són remarcables els natalicis dels mesos d'octubre i

²² CARBAÑO, MARÍA F.: *La población...*, 1987, p. 58-59.

²³ CARDAMONE, ANTONIO F.: "Il ciclo stagionale dei matrimoni, delle nascite e dei decessi a Bitonto del 1661 al 1800" dins Ercole Sori (dir.), *Demografia storica*, 1975, p. 232-234.

setembre, un 18% del total. Aquests màxims corresponen a concepcions d'abril i maig i desembre i gener, respectivament; en ambdós casos es tractava d'èpoques en les quals hi havia una davallada dels treballs al camp i, potser, en el cas dels mesos primaverals, coincidiria l'època posterior a la Quaresma. Els períodes amb menys baptismes són el mes de juny, amb menys del 5% del total i el mes de juliol, amb un 7%, que corresponen a concepcions de setembre i octubre, potser degut als treballs de la verema que es donaven a la comarca vitícola del Penedès²⁴. Respecte a la il·legitimitat s'han trobat documentats 29 casos que representen un 2,5% del total. Els baptismes d'urgència o *subconditione* són 10, és a dir un 0,86% del total. Per últim, es troben 10 bessonades a la parròquia que corresponen a la relació d'un part múltiple per cada 116 embarassos i a una taxa del 0,83% del total.

BEGUES

Es disposa de les sèries completes de les partides de bateigs de 1565 a 1714²⁵. El nombre total de baptismes enregistrats és de 1.497, destacant els màxims anuals dels anys 1698, 1652 i 1674, amb 18 anotacions; els anys amb menys nombre de naixements són 1565, amb un únic registre; 1566, amb 3, i 1684, amb 4 anotacions, any de crisi generalitzada arreu de la comarca. L'evolució de la natalitat presenta un primer període de disminució, fins a 1604-06, una tendència a l'alça fins a mig segle, tret d'una breu inflexió que es produeix a principis de la segona dècada i una caiguda que arriba fins a començament dels anys quaranta. A les acaballes dels anys cinquanta es produeix una forta disminució del nivell de naixements que no aconsegueix recuperar la tendència al creixement progressiu fins als anys vuitanta, i tot i així no s'obtenen uns valors tan elevats com al tram central de la centúria. El moviment decennal mostra aquest període central de 1650-59 com a màxim secular, representant gairebé un 10% del total de bateigs; l'altre decenni amb major nombre de baptismes se situa a finals de segle (1690-99). És significatiu d'observar, però, la davallada pel que fa al nombre de naixements que es dona en la dècada 1660-69, i que és la conseqüència del buit generacional produït per l'alta mortalitat que es produeix en el decenni anterior. En relació al moviment estacional, es constata que a Begues hi ha força correlació amb els màxims i mínims comarcals. L'estació amb més baptismes correspon al període hivernal (febrer, març i gener). Els mínims es troben localitzats als mesos de juny i juliol, període de començament de la collita i la sega, corresponents a concepcions esdevingudes al setembre i octubre —mesos clarament veremadors, potser amb absència de marits jornalers que anaven a treballar al Penedès—. Pel que fa al període del segle XVI, s'han trobat 12 fills il·legítims i 2 parts múltiples.

²⁴ En aquest sentit es coincideix amb Pilar García i altres ["Comportamientos demográficos..." dins *Actes...*, volum 1, 1984, p. 105].

²⁵ Bona part del buidatge ha estat subministrat per Concepció Solans i Maria R. Bondia.

Per a més informació sobre aquesta parròquia es pot consultar el treball portat a terme per Maria R. Bondia i Concepció Solans²⁶.

CASTELLVÍ DE ROSANES

Es disposa de les sèries completes dels baptismes, tret dels períodes 1593-98 i 1601-03. El nombre total de registres és de 460, dels quals 221 són nens i 239, nenes, corresponent a una relació de masculinitat de 92. Els anys amb més naixements són 1699 i 1613 –amb 9 casos–. La corba de l'evolució a Castellví presenta sis períodes ben diferenciats: un primer tram alcista des de l'inici del segle XVII fins a mitjan anys vint; una davallada posterior de la tendència, que acabaria amb el començament de la dècada dels anys quaranta; un tercer període que vindria marcat per un augment sobtat i brusc de la corba de baptismes, fins a mitjan segle –moment en què es recuperen els nivells del segle XVI–; un nou descens del nivell de bateigs, amb tendència a l'estancament, que es produeix entre mitjan anys cinquanta i principis dels setanta; un tram que coincidirà amb la recuperació de la tendència alcista, de forma sostinguda, i fins a finals de segle, aconseguint-se els màxims seculars, i un darrer període de davallada, als primers quinze anys del segle XVIII. L'estudi del moviment decennal mostra clarament l'augment de naixements que es produeix cap a finals de la centúria; concretament, s'assoleixen els valors màxims durant el decenni 1690-99, amb 61 enregistraments, representant gairebé un 14% del total. L'altra dècada amb valors alts de bateigs se situa entre 1700 i 1709, amb 51 natalicis. El mes de febrer presenta el nombre màxim de naixements en perfecta sintonia amb els resultats obtinguts a la comarca. L'estació amb més celebracions baptismals es localitza a l'hivern, mentre que el període menys procliu a veure naixements comprèn els mesos de maig, juny i juliol. Al llarg del període només s'ha documentat un cas d'il·legitimitat. Quant a les bessonades, se n'han detectat 6 –1,36%– que corresponen a la relació d'un part múltiple per cada 77 embarassos. De primsenyats n'hi ha 2 casos.

CERVELLÓ

La parròquia de Cervelló incloïa, a l'època moderna, les sufragànies de Vallirana i de la Palma. Es disposa de dues sèries fracturades que corresponen als períodes 1571-81 i 1666-1714. El nombre de naixements que es troben documentats en els dos períodes és de 982: 502 nens i 480 nenes, amb una relació de masculinitat de 105; els anys amb més enregistraments foren 1691 i 1696, amb 27 bateigs cadascun; per contra, els anys menys favorables foren 1581 i 1571 –potser incomplets– amb 3 i 5 registres, respectivament. Totes aquestes dades coincideixen plenament amb l'estudi realitzat per Carles Perpiñà²⁷, referent als aspectes mèdics i

²⁶ BONDIA, MARIA R. I SOLANS, CONCEPCIÓ: *Terra i homes a Begues (poble mil·lenari)*, 1994.

²⁷ PERPIÑÀ, CARLES: *Aspectes sanitaris...*, 1988, p. 609.

sanitaris dels arxius parroquials del Baix Llobregat central. Aquest metge enregistra 561 baptismes –294 nens i 267 nenes– per al conjunt del segle XVII. Quant a l'evolució, les escasses dades amb què es compta només permeten dibuixar el comportament dels bateigs en el tram de finals de segle XVII i principis del XVIII; tot i ser conscients d'aquestes mancances, es pot observar clarament com augmenta aquesta tendència des de mitjan anys setanta fins al final del període. En relació a l'estacionalitat, les dades que s'han extret no poden ser preses com a model del moviment mensual a la parròquia; malgrat tot, el resultat obtingut de l'anàlisi de les dades presenta un mes de febrer amb un nivell superior de baptismes, mentre que hi ha un desplaçament del mes amb menys naixements, respecte al conjunt comarcal, cap al juliol, quedant juny per sobre d'aquests nivells. Respecte als fills il·legítims es documenten 4 anotacions que representen el 0,41% del total del període. Pel que fa a les bessonades, la relació és d'un part múltiple per cada 65 natalicis simples. De baptismes d'urgència se'n detecten 5 casos, xifra que correspon a un 0,43% del total.

En un altre estudi de caire local²⁸, es troben reproduïdes literalment, sense cap tipus d'explicació ni comentari, algunes partides de baptismes esdevingudes a la parròquia entre 1572 i 1581.

CORBERA DE LLOBREGAT

La parròquia de Santa Maria de Corbera incloïa, a l'època moderna, els habitants de l'Amunt i de Sant Ponç de Corbera (terme municipal de Cervelló). Es disposa de sèries completes entre 1581 i 1714. Entre aquestes dates s'han enregistrarat un total de 1665 baptismes, dels quals 866 són nens –52,01%– (corresponent a una relació de masculinitat de 109); 796 són nenes –47,81%–, i 3 en què no queda especificat el sexe del nadó –0,18%–. Els anys amb més naixements són 1607, 1693, 1695 i 1703 amb 21 registres cadascun; al contrari, els anys més inflacionistes quant al nombre de celebracions són 1581 i 1616, amb només 4 natalicis. L'any 1587 resta incomplet i els anys 1588-89 no presenten dades ni cap altra informació. Aquests resultats presenten força coincidències amb els obtinguts per Carles Perpiñà²⁹. L'evolució de la natalitat presenta un primer tram ascendent, fins al primer quinquenni de segle XVII, coincidint amb l'evolució comarcal; un descens de la tendència al llarg de la segona dècada; una curta recuperació del *trend* alcista (de 1619 a 1630) serà el preludi d'una nova davallada de la natalitat que es produirà entre 1630 i mitjan anys quaranta; des d'aquest punt d'inflexió fins a final de segle, la corba dels baptismes marca una tendència a l'alça sostinguda, malgrat uns anys d'estancament i baixada, entre mitjan anys seixanta i mitjan anys setanta. Al final de la centúria s'assoleixen els nivells més alts de naixements, que tornen a davallar al primer decenni del segle XVIII. Per decennis, s'observen els valors màxims de

²⁸ LLURBA, JOSEP: *Recull d'història...*, 1993, p. 113-130.

²⁹ PERPIÑÀ, CARLES: *Aspectes sanitaris...*, 1988, p. 611.

baptismes, situats a la darrera dècada del segle XVII, encara que esdevé molt alt, també, el període 1660-69. Els decennis amb menys naixements són 1610-19 i 1640-49, amb uns percentatges que no arriben al 7% dels totals decennals. El moviment estacional presenta uns màxims mensuals localitzats molt clarament a l'hivern, principalment al febrer —gran punta de natalitat, amb un percentatge alt que supera l'11%—. Per contra, el mesos menys favorables a la natalitat són juny i juliol, coincidents amb els mínims comarcals. És significatiu d'observar que en els set mesos que van entre abril i octubre, ambdós inclosos, el percentatge de naixements és inferior al 50% del total, cosa que demostra l'existència d'un gran període estacional molt favorable a la natalitat, novembre-març, que correspon a les concepcions hagudes entre febrer i juny. Els nivells d'il·legitimitat a Corbera són baixos; tan sols s'han trobat anotats 10 casos, que corresponen a un 0,60% del total. Quant als parts múltiples, hi ha 15 bessonades —un 0,9%—, que representen una relació d'un embaràs doble per cada 111 naixements, mentre que quant a baptismes d'urgència, hi ha 10 anotacions, relatives a un 0,60% del total.

MARTORELL

L'estat de conservació dels llibres de baptisme és molt deficient i part de la documentació original ha estat transcrita pel personal de la institució Museus de Martorell. Es disposa de sèries fracturades des de 1582 fins a 1714 (hi ha un buit al trienni 1635-37 i s'observen subenregistraments referents als anys 1582, 1585-86, 1600, 1619, 1621 i 1634). Entre 1582 i 1714 es comptabilitzen un total de 6.563 bateigs, 3.225 nens i 3.222 nenes —relació de masculinitat, 100—. Els anys amb més naixements són 1712, amb 85; 1704, amb 78, i 1711 i 1707, amb 76 casos. Concentrats tots aquests natalicis en els primers quinze anys del segle XVIII, quan s'observa un bon nombre de fills de soldats (al llarg del període de la Guerra de Successió). Els anys complets amb menys baptismes corresponen a 1593 i 1598, amb 37 registres cadascun. L'evolució de la natalitat en aquests cent trenta anys presenta una tendència a l'alça durant el darrer decenni del segle XVI, que dona pas a una davallada sostinguda fins a mitjan segle XVII, quan s'obtenen els nivells mínims seculars; la recuperació s'inicia amb un tercer tram d'increment continu que no s'aturarà fins a la primera dècada del XVIII. El moviment decennal reflecteix aquesta evolució que, si bé no coincideix plenament amb la tendència comarcal, sí que posa de manifest l'etapa d'increment dels baptismes dels trenta darrers anys del període estudiat. En relació al moviment estacional es constata que gener i febrer esdevenen els mesos de més natalitat. Per contra, els mesos amb menys bateigs corresponen a maig, juny i juliol, període que representa una concepció tardoral. El nombre total de naixements il·legítims a Martorell és de 143, corresponent a un dels percentatges més alts de la comarca, potser degut a l'existència de l'hospital, de la caserna de l'exèrcit de cavalleria i afavorit, també, pel fet de ser una parròquia amb molta població. Quant

als parts múltiples, es documenten 36 casos, que representen un 0,55% del total de naixements i que correspon a una bessonada per cada 182 gestacions. Per últim, el nombre de bateigs d'urgència es redueix a 6 casos; un escàs 0,09%, degut, possiblement, a la manca d'anotació d'aquests per part dels rectors.

OLESA DE MONTSERRAT

S'inclou dins de la parròquia de Santa Maria d'Olesa, si més no en època moderna, la sufragània de Viladecavalls. El registre de baptismes, que es conserva en molt bones condicions dins de l'arxiu parroquial, disposa de les sèries completes dels bateigs per a tot el període, no observant cap buit en l'enregistrament. El nombre total de naixements és de 7.769, dels quals 3.918 corresponen a nens (50,43%) i 3.851 són nenes (49,57%), representant una relació de masculinitat de 102. Els anys amb més nombre de baptismes estan situats al final del període, 1707 i 1697 – amb 104 i 99, respectivament–; d'altra banda, els anys menys favorables són 1585 i 1594 –amb 20 i 24 anotacions, respectivament–. L'evolució de la natalitat presenta uns darrers anys de segle XVI amb tendència a l'alça fins a arribar al llindar del sis-cents, moment en què es produeix una lleu davallada de la tendència. La recuperació no es produirà fins a principis de la segona dècada, marcant un lent, però sostingut creixement del nombre de baptismes que arriba al seu valor màxim a finals dels anys quaranta; entre 1650 i 1670 s'entra en un període d'estancament que es trenca, cap a la baixa, en els anys setanta; per acabar, es detecta una sobtada recuperació de la tendència que portarà a assolir els nivells més alts dels natalicis cap al final del segle XVII i principis del XVIII. Per decennis, hom pot observar que els períodes amb més celebracions són 1700-09 i 1690-99, amb gairebé el 22% del total; els decennis més crítics pel que fa a la natalitat són els dos primers de la sèrie, 1580-99, quan just es sobrepassa el 10% del total. El mes amb més naixements és febrer com succeeix al conjunt de la comarca i que corresponen a concepcions produïdes al mes de maig. Els valors mínims es concentren als mesos de juny i juliol. El nombre total de nens il·legítims és de 26, és a dir, un 0,33% del total dels bateigs. Quant a les bessonades, se n'han documentat 44, que representen un 0,57% del total de baptismes i corresponen a una relació d'un part múltiple per cada 176 parts simples. De primsenyats, n'hi ha enregistrats 20, corresponents a un 0,26%.

PALLEJÀ

Aquesta sufragània de Sant Vicenç dels Horts, fins a principis del segle XIX, recull els baptismes que tingueren lloc entre 1661 i 1714, però presenta un buit entre 1668 i 1669. El total de naixements en aquest curt període és de 444, dels quals 244 són nens, i 200, nenes, corresponent a una relació de masculinitat de 122. Els anys amb més bateigs foren 1714 i 1710, amb 20 i 18 anotacions cadascun; mentre que els anys amb més escassetat tingueren una celebració baptismal a 1662,

1664, 1667 i 1670. L'evolució de la natalitat entre 1661 i 1714 presenta un tram clarament ascendent des del principi de la sèrie fins al final del període, assolint els nivells més alts de natalitat a començaments del segle XVIII. La dècada amb major quantitat de celebracions, entre 1670 i 1709, és la primera del segle XVIII. Respecte al moviment estacional, es percep un comportament similar als resultats obtinguts per a la comarca, màxims hivernals i mínims primaverals, encara que l'índex més baix és aquí més accentuat. Hom no s'ha trobat documentat en el llibre de baptismes cap cas d'il·legitimitat, així com tampoc hi ha anotat cap primsenyat. Sí que hi ha, però, dues bessonades, que representen un 0,45% del total i una relació d'un part múltiple cada 222 de simples.

EL PAPIOL

La parròquia del Papiol guarda el registre de baptismes per al període analitzat en condicions de conservació prou correctes. Es disposa de les sèries completes dels bateigs, no observant que hi pogués haver subenregistraments ni cap buit demogràfic. El nombre total de naixements és de 1.330, dels quals corresponen 688 a nens (51,73%) i 642, a nenes (48,27%). La relació de masculinitat és de 107. Els anys més favorables a la natalitat són 1680 i 1705, amb 20 casos; per contra, els anys més desfavorables es localitzen al 1570, 1576, 1589-90 i 1621 amb dues anotacions. L'evolució de la natalitat mostra una primera fase de creixement de 1570 fins al canvi de centúria; moment que marca un canvi en la tendència fins a arribar a principis dels anys vint, data en què la corba evoluciona a l'alça de forma sobtada i ràpida; a partir de 1630, el dibuix de la natalitat descriu una clara estabilització que finalitza amb l'inici dels anys seixanta, moment en què es pot constatar un increment fort de la tendència fins a principis del XVIII, amb el parèntesi crític de les acaballes dels anys vuitanta (crisi de mortalitat de 1684 i revolta barretina). Per decennis, s'observa, de forma molt significativa, un increment a les tres dècades de finals del sis-cents i la primera del set-cents –un 13% del total–. El moviment estacional presenta uns valors màxims localitzats al mes de març, per davant dels mesos de febrer i gener; per tant, l'època hivernal resultava positiva per als baptismes, mentre que el final de la primavera i tot l'estiu eren moments molt crítics pel que fa a naixements, escassetat condicionada per les tasques de collita al camp. En aquest context, els mesos amb menys baptismes són juny, maig i juliol, coincidents amb els mínims comarcals. Quant als fills il·legítims, el llibre de baptismes documenta un total de 12 casos, que representen un 0,9% del total de naixements. Les bessonades anotades al llibre són 6, és a dir un 0,45% del total, mentre que la relació és d'un part múltiple per cada 222 de simples.

Per tenir una informació més acurada d'aquesta parròquia hom pot consultar l'anàlisi realitzada per Carles Millàs³⁰.

³⁰ MILLÀS, CARLES: *Estudi demogràfic...*, 1993.

SANT ANDREU DE LA BARCA

Es disposa per a aquesta vila de sèries completes per a tot el període, tret del decenni 1640-49 que presenta un buit evident l'any 1641 i possibles subenregistraments durant els anys posteriors, tal com posen de manifest el rector Francesc Aloy (1648-1685) al llibre de baptismes³¹ i el mossèn Félix Plà (1782-1830), al llibre de desposoris³². Aquestes irregularitats poden distorsionar la tendència de la natalitat a Sant Andreu en aquest període. El nombre total de partides enregistrades, entre 1566 i 1714, és de 1.687, de les quals 893 corresponen a nens (52,93%) i 794, a nenes (47,07%); representant una relació de masculinitat de 112. Els anys de més baptismes són 1632, amb 24 enregistraments, i 1705 i 1707, amb 22 anotacions; d'altra banda, els anys menys favorables a la natalitat se situen a 1569, amb 2 casos, i 1657, amb tan sols 4 bateigs. Les dades obtingudes coincideixen aquí amb les aconseguïdes per Ezequiel Gort³³, però difereixen de les que presenta Carles Perpiñà³⁴ al llarg del segle XVII en 11 baptismes, ja que aquest enregistra un total de 1.123, 604 nens i 519 nenes i, en aquesta recerca, s'han detectat 1.134, 605 minyons i 529 minyones. L'evolució de la natalitat mostra vuit trams prou diferenciats: una tendència a l'alça fins a finals del decenni de 1570; un sotrac als cinc anys següents; un nou creixement fins al llindar del nou segle; nova davallada els primers anys de segle XVII, caracteritzats per un acusat descens; una fase d'estabilització del nivell que arriba fins a les acaballes dels anys vint; un cinquè període d'increment intens del nombre de bateigs, fins a mitjan anys trenta; un sisè tram de davallada sobtada i caiguda, incrementada, tal vegada, per les irregularitats mostrades en el registre per al decenni 1640-49; una fase de recuperació de manera intensa i ràpida fins a principis dels anys setanta, moment que torna a davallar aquesta tendència i inicia un vuitè tram irregular d'estancament i suau increment, amb alts i baixos, per a assolir els nivells màxims a la primera dècada del segle XVIII. Els decennis que presenten més nombre de naixements són 1630-39 i 1690-99, mentre que la dècada menys favorable fou 1650-59. El moviment estacional evidencia uns mesos de màxima natalitat, febrer i gener, i uns mesos de mínima incidència, juny i maig, similars als comarcals. El nombre de naixements il·legítims esdevé el més elevat del Baix Llobregat, amb 43 casos que representen un percentatge del 2,55%. Pel que fa als parts múltiples, s'han documentat 22 casos, que equivalen a un 1,3%, i una

³¹ APSAB, Baptismes, volum 1623-1704, on diu: "Tots los baptismes des de 26 d'octubre de 1645 fins a 11 de juny de 1648 he rescrit jo, Francesc Aloy, prevere y rector de Sant Andreu de ma propia mà per ésser esquinsats y espatllats los fulls ahont estaven los originals, los quals batismes foren celebrats per lo rector Jaume Verneda, com està ja regulat en dits batismes".

³² APSAB, Desposoris, volum 1701-1784, on informe que: "Faltan los matrimonios de 24 abril de 1640 a 16 abril de 1644. O bé se auran extraviat, o en lo determini de estos quatre anys no se celebrà ningun matrimoni en esta parròquia, lo que no és presumible, però si que se auran extraviat las partidas perquè quant vinguí en esta Rectoria, encontrí lo arxiu a las escripturas del arxiu dins una caixa sens clau ahont qualsevol la tenia en sas mans i fins me han assegurat que las criaturas hi contribuian en pérdrer papers en jugar".

³³ GORT, EZEQUIEL: *Història de Sant Andreu de la Barca*, 1989, p. 183.

³⁴ PERPIÑÀ, CARLES: *Aspectes sanitaris...*, 1988, p. 607-613.

relació d'una bessonada per cada 77 bateigs simples. De primsenyats, se n'anoten 36 al llarg del període estudiat, que corresponen a un 2,13% del total.

A tall anecdòtic, val la pena transcriure una nota que fa el rector Jaume Sala (1686-1725), quant al bateig d'una nena el 18/02/1697:

"Nota que dita Joana Ventura Andreu fonch batejada en nom de home per la culpa de la llevadora que digué era home y lo endemà vehent que era dona y axí los noms de mascle feren mudats en nom de femella y estaven ab lo següent infant".³⁵

SANT BOI DE LLOBREGAT

Es disposa de sèries completes de baptismes des de 1509 a 1522 i des de 1621 fins a 1714, tret del buit existent en el 1651. Si bé no es conserven tots els registres, la sèrie és força llarga i es poden extrapolar resultats significatius. El nombre total de naixements al llarg d'aquests anys és de 4.842, dels quals 2.524 són nens (52,13%) i 2.318, nenes (47,87%); la relació de masculinitat és 109. Els anys amb més bateigs són 1713, amb 83 nadons, i 1708, amb 79. Els anys que registren menys bateigs són 1519, amb 22 casos, i 1522, amb 21 anotacions. Deixant de banda els anys 1509-22, l'evolució de la natalitat entre 1621 i 1714 presenta un primer tram d'estabilització de la tendència, fins a mitjan anys quaranta; una segona fase que correspondria a una davallada, curta però intensa, fins a la pesta dels anys cinquanta; i un darrer període d'increment gairebé constant que abastaria la segona meitat del sis-cents i els primers anys del XVIII, quan s'assoleixen els nivells més alts de la sèrie. L'evolució decennal situa els valors màxims a les tres últimes dècades (1680-1709), destacant principalment el període 1700-09 que marca el màxim decennal. Pel que fa als valors mínims, és significatiu el baix comportament que mostra 1640-49, degut, en bona part, a la incidència de la primera fase de la Guerra dels Segadors. El moviment estacional presenta uns màxims situats als mesos hivernals de febrer-març-gener, coincidint amb els resultats comarcals. Els mesos més desfavorables a la natalitat són els mateixos que al conjunt comarcal, desplaçant, però, el juliol al juny. El nombre de naixements il·legítims és de 76, és a dir, un 1,16% del total. Les bessonades enregistrades han estat 57 –cinquanta-sis parts dobles i un de trigemin–, corresponent a un 0,85%, o sia, una relació d'un part múltiple per cada 85 embarassos. Quant als batejats d'urgència, s'han detectat 53 casos, un 0,81% del total.

Els estudis demogràfics sobre Sant Boi han sovintejat en els darrers anys. Es pot destacar, especialment, la tasca portada a terme per Jaume Codina qui, si bé la seva dedicació l'ha fet centrar-se en el segle XVIII, és la persona que més ha estudiat la demografia del Baix Llobregat i, en concret, aquell qui va publicar les primeres dades

³⁵ APSAB, Baptismes, vol. 1623-1704.

demogràfiques de la parròquia. Els resultats obtinguts per Jaume Codina³⁶ coincideixen força amb les dades d'aquest estudi. D'altra banda, s'ha d'agrair a Jaume Rebull que permetés la consulta i comparació de les dades del buidatge que ell mateix realitzà³⁷. Altres estudis que aporten dades demogràfiques del segle XVII els signen, d'una banda, Maria Ll. Barreda i altres³⁸ i, d'altra, Empar Fernández³⁹.

SANT CLIMENT DE LLOBREGAT

La parròquia de Sant Climent incloïa, sota el domini de la Casa d'Habsburg, la sufragània de Viladecans, les capelles de Santa Maria de Sales i Sant Llorenç i l'anomenada Quadra Burguesa. Es disposa de sèries completes des de 1562 a 1601 (amb uns fulls solts dels anys 1536-38), de 1609 a 1700 i de 1708 a 1714.⁴⁰ Per als anys 1602-08 no hi ha cap tipus d'informació. El nombre total d'enregistraments és de 4.238. Es coneix el sexe de 3.879 baptismes: 2.002 són nens (51,61%) i 1.877, nenes (48,39%); representant una relació de masculinitat de 107. Els anys amb més naixements estan localitzats al període final de la sèrie: 1714, amb 68 batejos, i 1710, amb 65. Per contra, els anys més crítics per a la natalitat són 1565, amb 5 anotacions, i 1586, amb 7 casos. Gairebé totes les xifres obtingudes coincideixen amb els resultats que presenta Carles Perpiñà⁴¹. L'evolució de la natalitat, entre 1609 i 1714, presenta un comportament prou singular: un primer període molt curt de tendència a l'alça, entre 1610 i 1616; un llarg i continuat tram d'estabilització fins arribar a mitjan anys cinquanta, moment en què es produeix una inflexió a la baixa, molt breu, que és el preludi d'una última fase de creixement sostingut, fins al final del període estudiat, amb un estroncament de la tendència en l'últim quinquenni del segle XVII. Per decennis, hom pot observar que des de 1660 el nombre de naixements augmenta progressivament fins al final del període analitzat; precisament aquest decenni de 1660-69 esdevé el més baix en nombre de baptismes —a banda dels decennis corresponents al segle XVI—; per contra, les dècades 1690-99 i 1700-09 assoleixen els màxims amb diferència. El moviment estacional presenta un comportament molt similar al que s'observa a la comarca, mesos de màxima natalitat situats al febrer-març i mesos de mínima natalitat que es localitzen, també, al binomi juny-juliol. En referència a la il·legitimitat, s'han documentat 59 casos, corresponents

³⁶ CODINA, JAUME: *El Delta del Llobregat i Barcelona. Gèneres i formes de vida dels segles XVI al XX*, 1971, p. 144-145.

També reproduïx aquestes dades, parcialment o total, a altres treballs com: "Causes de la revolució demogràfica del segle XVIII: el cas d'una vila catalana" dins *Actes...*, vol. I, 1984, p. 125-131; i "Un projecte nacional urgent: l'estudi de l'abast de la immigració francesa a Catalunya durant l'Edat Moderna" dins *Revista de Catalunya*, 59, 1992, p. 44-56.

³⁷ REBULL, JAUME: "Primera aproximació...".

³⁸ BARREDA, MARIA LL. I ALTRES: *Història de Sant Boi de Llobregat*, 1993, p. 142-143.

³⁹ FERNÁNDEZ, EMPAR: "Néixer a Sant Boi...".

⁴⁰ Per al període 1700-1707 es desconeix el sexe dels nadons perquè en el moment del buidatge el volum corresponent no estava en disposició de ser consultat. Per aquest motiu, ha calgut recórrer a les dades globals de l'estudi de Manuel Luengo ["Apuntes básicos sobre la demografía de dos parroquias catalanas en el siglo XVIII: Sant Climent de Llobregat y Sant Joan de Viladecans"].

⁴¹ PERPIÑÀ, CARLES: *Aspectes sanitaris...*, 1988, p. 607.

a un 1,39% del total dels naixements. Els bessons enregistrats al llarg del període són 37 (un 0,87%), corresponent a una relació d'un part múltiple per cada 115 parts. El nombre de primsenyats és de 16, és a dir, un 0,38% del total⁴².

SANT FELIU DE LLOBREGAT

El fons documental de Sant Feliu està dipositat a l'ADB. Es disposa de sèries de baptismes completes des de 1583 en endavant. Únicament s'observa un buit significatiu l'any 1652. El total de naixements que es produeixen entre 1583 i 1714⁴³ són 2.282, dels quals 1.138 corresponen a nens (49,87%) i 1.144, a nenes (50,13%); representant una relació de masculinitat de 99. Els anys amb major nombre de baptismes foren 1710, amb 39 anotacions, i 1703, amb 34 registres. Els valors mínims, en canvi, es localitzen als anys 1583 i 1651, amb tan sols 6 bateigs. Les dades que s'han extret del buidatge realitzat aquí difereixen considerablement amb les presentades per Maria T. Ferrer⁴⁴, sobretot en el recompte global i en l'anotació del sexe. L'evolució de la natalitat presenta un primer tram alcista fins a 1608-14; uns primera meitat del sis-cents amb una tendència clara a la baixa, tret d'una aïllada fluctuació a l'alça al voltant de 1640, que assolirà els nivells mínims en la conjuntura de la pesta, i un tercer estadi, lent però continu, fins a principis del segle XVIII, moment en què s'aconsegueixen els punts més alts de la corba. Per decennis, s'observa que entre 1690 i 1709 els naixements es disparen, obtenint en aquest vicenni un valor per sobre del 20% del total. Cal destacar els escassos naixements anotats durant el període 1650-59, poc més del 6% decennal. El moviment estacional mostra una certa uniformitat quant als mesos amb més nombre de bateigs. Destaca el màxim hivernal de febrer-gener-març, encara que representen elevacions del número índex poc diferenciadores respecte als mesos de novembre, octubre, desembre, setembre i abril. Els mínims mensuals, però, se situen clarament als mesos de juny, juliol i maig. S'han detectat 40 casos de fills il·legítims que representen un 1,75% del total de baptismes. Les bessonades documentades han estat 15, és a dir, un 0,66%, equivalent a una relació d'un part múltiple per cada 152 de simples. Quant als baptismes d'urgència, aquests són 28, és a dir, un 1,23% del total.

A tall anecdòtic, es voldria dir que una bona part de les partides consultades apareixen amb la inscripció llatina *fuit facto Fides* escrita al marge. En un primer moment es pensà que es tractava d'un tipus d'anotació d'il·legitimitat o d'un bateig d'urgència, però la traducció literal d'aquesta perífrasis —fou fet acte de fe—, fa pensar que es podria tractar d'un certificat de baptisme, tot comprovant que en els

⁴² Cal recordar que es desconeix si entre 1700 i 1707 hi ha anotat alguna altra informació com la il·legitimitat, les bessonades o els baptismes d'urgència.

⁴³ A banda d'aquests anys, segons el microfilm XX/5 1.155.970 r.183 de l'ADB, hi ha sis baptismes més enregistrats als anys 1529 i 1530.

⁴⁴ FERRER, MARIA T.: "Demografia històrica...".

llibres d'òbits també s'han trobat afegits enregistrats amb aquesta expressió⁴⁵.

SANT

JUST DESVERN

El registre de baptismes és el més extens i complet del qual es disposa a la comarca ja que abasta des del 1509 en endavant, tret dels buits corresponents als anys 1648-51 i 1580-81⁴⁶. El nombre total de naixements és de 1.600, dels quals 838 són nens (52,37%) i 428, nenes (46,87%) i 12 nadons de sexe desconegut; representant una relació de masculinitat de 112. Els anys més favorables a la natalitat són 1711 i 1710, amb 20 i 19 baptismes, respectivament; en canvi, els més crítics corresponen als anys 1525, 1533, 1535, 1575 i 1577 sense cap bateig anotat. L'evolució de la natalitat des de l'any 1550 dibuixa inicialment una estabilització entre 1555 i 1580, que s'accelera fortament fins al canvi de segle. Durant els primers quinze-vint anys del XVII la corba davalla considerablement per a entrar en una llarga etapa d'estabilització entre 1618-20 i 1652-54. Una nova represa del *trend* alcista, fins a finals dels vuitanta, porta a recuperar els nivells màxims del període 1509-49. La inflexió posterior dels anys vuitanta i noranta es pot explicar amb les crisis de finals de segle i la revolta dels barretines. S'entra, finalment, en una nova etapa de creixement en què s'assoleixen els nivells màxims de la sèrie. Per decennis, és significativa la caiguda que pateix el període 1690-99, quan arreu de la comarca s'aconsegueixen uns bons nivells desenals. Amb tot, els màxims, per a Sant Just, se situen també a la dècada 1700-09, que marca uns valors superiors al 8% del total. Per contra els períodes amb menys celebracions baptismals corresponen als decennis 1550-59 i 1570-79, que en conjunt superen el 4% del total. El moviment estacional presenta un comportament prou singular. Els mesos de més natalicis es concentren entre gener i abril, obtenint els màxims, però, al gener. Els mesos més desfavorables es localitzen en ple estiu, a l'agost i al juliol, corresponent a concepcions produïdes a la tardor. S'han trobat 20 fills il·legítims, que corresponen a un 1,25% del total de naixements. Les bessonades que es recullen entre 1509 i 1714 són 17, és a dir un 1,06%, que dona una relació d'un part múltiple per cada 94 de simples.

A banda de la tesina de llicenciatura de Raimon Masdéu⁴⁷, hi ha publicada la monografia local de Daniel Cardona i altres⁴⁸ on s'afirma:

"(...) el segle XVII parteix d'una situació difícil i, malgrat les successives crisis de subsistència, que augmenten considerablement la mortaldat, el nombre de naixements encara serà superior".

SANTA COLOMA DE CERVELLÓ

⁴⁵ En els llibres de baptisme de Martorell, Olesa o Sant Climent també hi ha anotacions similars al marge de les partides amb expressions com *extractum* o *facto fide*.

⁴⁶ Es disposa de les fitxes de registre elaborades per Raimon Masdéu (FRM).

⁴⁷ MASDÉU, RAIMON: *Demografia...*, 1992.

⁴⁸ CARDONA, DANIEL I ALTRES: *Sant Just Desvern, un paisatge i una història*, 1987, p. 207.

El fons d'aquesta parròquia és l'únic que es troba totalment inventariat i classificat. Aquest inventari el portà a terme l'arxivera Anna R. Duran. El registre de baptismes resta complet i en molt bon estat de conservació des del 1567 en endavant. Es disposa, així, de les sèries completes de la natalitat, sense observar cap buit i sense percebre que hi manqui cap full. El nombre total de registres és de 689, dels quals, 353 són nens (51,23%) i 324 són nenes (47,02%), representant una relació de masculinitat de 109. Els anys amb més nombre de bateigs corresponen a 1713, amb 13 anotacions, i 1580 i 1588, amb 9 partides; mentre que els anys que presenten menys naixements són 1583 i 1615, amb cap registre. L'evolució de la natalitat presenta un primer tram d'acusat descens de la tendència en els primers quinze anys de la sèrie; la recuperació, superant els nivells inicials, s'aconsegueix en el llindar del canvi de centúria; des de principis de segle XVII fins a l'any 1615, aproximadament, el dibuix presenta una forta davallada –assolint els nivells mínims–; un petit augment de natalicis és l'inici d'un període d'estabilització, amb alts i baixos, que abastarà gairebé mig segle; el creixement sobtat dels anys 1665-75 és el preludi d'una nova etapa d'estancament entre 1675 i 1690-94, i, finalment, la caiguda en el marc de la crisi de subsistències dels anys noranta porta al creixement sobtat de principis del XVIII, en què s'assoleixen els nivells màxims de tot el període. Per decennis, es pot comprovar que als vicennis 1590-1609 i 1680-1699 es concentren els valors màxims, representant gairebé un 35% del total del període estudiat. El decenni amb uns índexs més baixos es localitza, com arreu de la comarca, al període 1610-19. El moviment estacional presenta una clara diferenciació dels mesos en què es produeixen més naixements respecte als altres; en efecte, febrer i març assoleixen uns valors molt alts, superiors al 10% del total; per contra, els valors mínims, s'observen al mes de juny (5,5%). Els casos d'il·legitimitat són 6, representant un 0,87% del total. Els parts múltiples representen un 0,87% del total de naixements, corresponent a una relació d'un part múltiple per cada 115 de simples, ja que s'han documentat 6 bessonades. Quant als bateigs d'urgència, aquests representen un 0,29% del total, ja que només s'han detectat 2 casos.

TORRELLES DE LLOBREGAT

Es disposa de sèries completes des de 1565 fins a 1714; no s'observa cap buit en tot el període. En conjunt, el nombre total de baptismes és de 896, dels quals, 470 són nens (52,45%) i 426 corresponen a nenes (47,55%), representant una relació de masculinitat de 110. Els anys més favorables foren 1706, amb 16 casos, i 1711, 1713 i 1714, tots tres amb 12 naixements. Per contra, els anys menys favorables foren 1649 i 1668, amb un sol cas. La major part d'aquestes xifres coincideixen amb els resultats que obté Carles Perpiñà⁴⁹. L'evolució de la natalitat presenta

⁴⁹ PERPIÑÀ, CARLES: *Aspectes sanitaris...*, 1988, p. 612-613.

una tendència irregular amb continus alts i baixos. En primer lloc, hi ha un augment dels baptismes fins a l'arribada de la pesta de 1589, que porta a una davallada, amb petites fluctuacions (principis dels anys vint del segle XVII); una forta recuperació de la corba es perllonga fins als anys quaranta, moment en el qual es produeix una altra caiguda de la tendència, més curta, però tan intensa com la inicial; de nou els baptismes creixen fins a mitjans segle, quan tornen a decaure; el terç final del XVII es caracteritza per un nou increment, una nova davallada forta i, per últim, un nou tram a l'alça fins a principis del XVIII, quan s'assoleixen els màxims de la sèrie. Per decennis, són significatius els períodes 1630-39, 1650-59, 1670-79 i 1690-1709, tots ells reflecteixen uns índexs alts. El decenni amb menys registres és 1620-29, cosa curiosa i singular, ja que en cap població es dona aquest resultat. El moviment estacional presenta un màxim al binomi febrer-març, coincidint amb la majoria de les parròquies analitzades i amb el total comarcal. Els valors mínims es localitzen, al mesos de juliol i juny -invertint-se l'ordre respecte del global de la comarca-. Els naixements il·legítims anotats entre 1566 i 1714 són 9, que corresponen a un 1,01% del total. Quant a les bessonades, es produeixen 13 parts múltiples, representant un 1,45% del total i a una relació d'un baptisme múltiple cada 69 parts univitelins. De primsenyats, se n'han trobat 4 casos, equivalents a un 0,45% del total.